

ALICJA STĘPIEŃ-KUCZYŃSKA,
Gorbaczow. Pieriestrojka i rozpad imperium,
Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego,
Łódź 2020, 234 s.

Alicja Stępień-Kuczyńska, kierownik Katedry Systemów Politycznych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, opublikowała pod koniec 2020 r. monografię *Gorbaczow. Pieriestrojka i rozpad imperium*. Autorka ma na koncie sporą liczbę prac poświęconych przede wszystkim współczesnym problemom polityki wschodniej i sytuacji wewnętrznej na Ukrainie i w Rosji¹. Tym razem jednak mamy do czynienia z publikacją spełniającą formalne kryteria monografii naukowej. Liczy ona blisko 250 stron, zaopatrzone ją w aparat krytyczny, a całość oceniło dwóch recenzentów (Andrzej Stelmach, Józef Tymanowski). Książka składa się z pięciu rozdziałów poświęconych kolejno drodze Gorbaczowa do fotela sekretarza generalnego Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego, próbom reform wewnątrznych, zmianom w polityce zagranicznej, reformom w partii komunistycznej oraz rozpadowi imperium sowieckiego.

Problemy zaczynają się już we wstępie. Nie jest bowiem jasny cel studium: czy ma to być bardziej rys biograficzny, pogłębiona analiza gorbaczowowskich reform, czy też próba dyskusji z dotychczasową – obfitą przecież – literaturą poświęconą ostatniemu przywódcy KPZS. Autorka ani nie objaśnia problemu badawczego, ani nie wskazuje metod, jakimi zamierza się posłużyć w swoich wywodach. Wypada zatem założyć – idąc za tytułem studium – że książka została poświęcona działalności Gorbaczowa na najwyższym stanowisku w kremłowskiej hierarchii, a z uwagi na swą specjalizację autorka czerpała tak z tradycji badań politologicznych, jak i historycznych.

¹ Zob. np. *Na gruzach Imperium... W stronę nowego ładu międzynarodowego i społeczno-politycznego w regionie Europy Środkowej i Wschodniej*, red. A. Stępień-Kuczyńska, M. Słowikowski, Łódź 2012; *Współczesna Ukraina w warunkach nowego ładu międzynarodowego i społeczno-politycznego w regionie Europy Wschodniej*, red. A. Stępień-Kuczyńska, M. Słowikowski, Łódź 2012; *Polska – Ukraina. Partnerstwo regionów*, red. A. Stępień-Kuczyńska, W. Strutyński, M. Słowikowski, Łódź 2014; *Modernizacja w Rosji*, red. A. Stępień-Kuczyńska, S. Sulowski, A.J. Szutow, Łódź 2016.

Stępień-Kuczyńska dość arbitralnie dobrała literaturę i źródła, z których korzystała. Trudno oczywiście zarzucać jej, że nie sięgnęła do zamkniętego na cztery spusty Archiwum Prezydenta Federacji Rosyjskiej, przechowującego najważniejsze dokumenty dotyczące sowieckiej polityki. Ale zupełnie uprawione wydawałoby się znacznie szersze sięgnięcie np. do zbiorów Fundacji Gorbaczowa. Autorka poprzestała jednak na zbiorach dokumentów opublikowanych, wykorzystywanych zresztą i tak w homeopatycznych dawkach. Taka decyzja musi dziwić, zważywszy na to, że bez odwołania się do szerszego korpusu dokumentów trudno o wyjście poza utarte schematy interpretacyjne.

Na tym jednak nie koniec negatywnych zaskoczeń. Autorka nie wykorzystwała bowiem najnowszej literatury, dostępnej w językach polskim i angielskim. Nie do obrony jest przede wszystkim rezygnacja z odwołania do opublikowanej w 2018 r. biografii Gorbaczowa, pióra Williama Taubmana², a także do nieco starszej książki Serhija Plokhy'ego *The Last Empire. The Final Days of the Soviet Union*, opublikowanej w Polsce pt. *Ostatnie imperium. Historia upadku Związku Sowieckiego*, w przekładzie Łukasza Witczaka³. Autorka preferowała odwoływanie się do książki Andrieja Graczowa⁴ z 2003 r., która niewątpliwie nie jest pozbawiona wartości, ale faktograficznie trudno jej się równać z najnowszymi ustaleniami Taubmana. Podobnie decyduje się ona odwoływać do memuarów Gorbaczowa *Sam ze wspomnieniami*⁵, wydanych po polsku w 2014 r., choć przynajmniej nie mniej istotną – w moim przekonaniu istotniejszą – pozycją wspomnieniową są *Zizn' i reformy*, opublikowane po rosyjsku w 1995 r. Owszem, autorka umieściła te drugie w bibliografii, ale korzystała z nich zdumiewająco oszczędnie.

Pozycji pominiętych w bibliografii książki Stępień-Kuczyńskiej jest więcej. Z publikacji dostępnych w języku polskim można wymienić wspomnienia Raisy Gorbaczow⁶, George'a Busha, pisane wspólnie z doradcą ds. bezpieczeństwa narodowego Brentem Scowcroftem⁷, czy książkę *Gorbaczow. Pierwszy i ostatni* pióra Mieczysława F. Rakowskiego⁸, będącą zarazem pierwszą polską próbą biografii Gorbaczowa i wspomnieniami ostatniego lidera PZPR. Zaskakiwać musi brak odwołań do najważniejszych opracowań dotyczących ostatnich lat socjalizmu autorstwa Pawła Kowala⁹ i Antoniego Dudka¹⁰. Trudno zrozumieć te braki, tym bardziej że autorka korzystała jednocześnie z dość nieoczywistych publikacji, takich jak propagandowe wydawnictwo Polskiej Agencji Interpress poświęcone wizycie Gorbaczowa w Polsce w lipcu 1988 r.¹¹ Wreszcie zaskakuje tak skromny zakres wykorzystania literatury rosyjskojęzycznej, co mogłoby być poważnym atutem książki.

² W. Taubman, *Gorbachev. His Life and Times*, New York 2017.

³ S. Plokhy, *Ostatnie imperium. Historia upadku Związku Sowieckiego*, tłum. Ł. Witczak, Kraków 2015.

⁴ A. Graczow, *Gorbaczow*, tłum. M.B. Jagiełło, Warszawa 2003.

⁵ M. Gorbaczow, *Sam ze wspomnieniami*, tłum. O. Morańska, Warszawa 2014.

⁶ R. Gorbaczow, *...mam nadzieję!*, tłum. J. Rzeszut, Warszawa 1992.

⁷ G. Bush, B. Scowcroft, *Świat przekształcony*, tłum. J.J. Górski, Warszawa 2000.

⁸ M.F. Rakowski, *Gorbaczow. Pierwszy i ostatni*, Warszawa 1992.

⁹ P. Kowal, *Koniec systemu władzy. Polityka ekipy gen. Wojciecha Jaruzelskiego w latach 1986–1989*, Warszawa 2012.

¹⁰ A. Dudek, *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, wyd. 2, Kraków 2014; *idem*, *Od Mazowieckiego do Suchockiej. Pierwsze rządy wolnej Polski*, Kraków 2019.

¹¹ *Spotkanie z Polską 11–16 lipca 1988 roku*, Warszawa 1988.

„Jakim politykiem był Gorbaczow? W jaki sposób stał się przywódcą największego terytorialnie państwa naszego globu? Dlaczego musiał odejść i jaką spuściznę po sobie pozostawił?” – na te pytania, sformułowane na okładce książki, zobowiązuje się odpowiedzieć autorka. W części poświęconej dochodzeniu do władzy nie znajdziemy żadnych odkrywczych uwag na ten temat. Dominują przede wszystkim generalne opisy życia politycznego w ZSRS, natomiast brakuje głębszej analizy kariery Gorbaczowa. Poza obserwacją, że szefowanie partyjnej organizacji w turystycznym Kraju Stawropolskim było korzystnym punktem wyjścia do tego, by dać się poznać kierownictwu partyjnemu (z uwagi na uzdrowiskowy status tego regionu, przyciągający wizyty oficjeli), autorka nie nakreśla strukturalnych mechanizmów, które przyczyniły się do jego awansu. Tym samym, niestety, rezygnuje z przekonującego odzwierciedlenia horyzontu jego doświadczeń, wyobraźni politycznej i ambicji, który zdeterminował czas pieriestrojki. Gorbaczow był przecież produktem sowieckiego aparatu partyjnego, w ramach którego awans wymagał specyficznego zestawu umiejętności, bardzo różniącego się od wymagań formułowanych pod adresem komunistycznej wersji cara-modernizatora.

Sercem narracji wydaje się właśnie czas, gdy Gorbaczow ruszył do wprowadzania szeroko pojętych zmian, zostając w marcu 1985 r. następcą Konstantina Czernienki. „Czy w połowie lat osiemdziesiątych można jeszcze było reformować system? Większość badaczy uważa, że systemu komunistycznego nie można było w ogóle zreformować. Inni sądzą, że naprawdę trzeba było rozpocząć zdecydowanie wcześniej, poczynając – na wzór chiński – od modernizacji gospodarki państwa, a zachowując autorytarny charakter rządów” (s. 56), pisze autorka w uwagach wstępnych. Niestety, stwierdzenia te nie są opatrzone przypisami, toteż czytelnik nie będzie miał jasności co do faktycznego stanu debaty naukowej na temat końca sowieckiego komunizmu. Co więcej, te ogólnikowe i mało odkrywcze uwagi nie pozwalają na uporządkowanie dalszych wywodów. W efekcie część poświęcona reformom wewnętrznym jest niebywale chaotyczna i trudno na dobrą sprawę zrozumieć, do jakiej wizji próbuje nas Stępień-Kuczyńska przekonać. Czytelne jest tylko jedno: Autorka zauważyła, że okres *pieriestrojki* rozpoczął się właściwie w chwili, gdy Gorbaczow objął stery władzy sowieckiej. Stwierdziła wręcz, że „idee te nowy generalny sekretarz partii przedstawił w wystąpieniu na plenum KC 1 kwietnia 1985 r., które zostało nazwane symbolicznie »manifestem *pieriestrojki*«” (s. 59). Nie dość jednak, że plenum, o którym mowa, odbyło się ponad trzy tygodnie później, dopiero 23 kwietnia 1985 r., to przede wszystkim takie rozumowanie trzeba uznać za przejaw zdumiewająco bezkrytycznego prezentyzmu. *Post factum* swoista mitologia pieriestrojki wskazywała na znaczenie już pierwszych kroków Gorbaczowa jako genseka, a temu wrażeniu poddawali się m.in. „liberalni” politycy z państw obozu komunistycznego¹². Tymczasem nie tylko wspomniany wcześniej Taubman, ale również np. Roj Miedwiediew¹³ podkreślali, że faktyczne zmiany w ZSRS dały się zaobserwować stopniowo, wyraźniej dopiero w 1986 r. Miano manifestów pieriestrojki z większym przekonaniem można raczej przyznać przemówieniu

¹² M.F. Rakowski, *Gorbaczow...*, s. 23–24.

¹³ R. Medvedev, G. Chiesa, *Time of Change. An Insider's View of Russia's Transformation*, London–New York 1991, s. 28.

Gorbaczowa z lutowego zjazdu KPZS w 1986 r. i wymierzonemu w biurokrację przemówieniu krasnodarskiemu z września tego samego roku.

Teoretyczne ramy analizy na dobrą sprawę nie istnieją, co musi budzić ogromne zdziwienie, zwłaszcza w pracy o pewnych ambicjach politologicznych. Badawcze paradygmaty i narzędzia heurystyczne wydają się nieistotne dla autorki. Trudno o lepszy na to dowód, niż brak wyjaśnienia czytelnikowi, czym właściwie była *pieriestrojka*. W pracy po prostu nie ma czytelnej definicji tego projektu politycznego. Zważywszy na to, że rodził się on w znacznej mierze w reakcji na pojawiające się problemy, nie może pewnie zaskakiwać, że o taką definicję jest trudno, ale z punktu widzenia intelektualnej konceptualizacji problemu autorka poniosła porażkę. Czkawką odbija się także brak jasnego wskazania, dlaczego właściwie Gorbaczow zdecydował się na wprowadzenie reform. Stępień-Kuczyńska stwierdziła, że „Niewątpliwie modernizację systemu podjęto zdecydowanie zbyt późno. Gorbaczow sam przyznawał, że reformy były spóźnione co najmniej o 20 lat. Niekorzystny był też moment ich podjęcia” (s. 70). Pozostaje tylko pytanie: Czy w ogóle możliwe byłyby w ZSRS jakiegokolwiek reformy, gdyby nie poczucie tego, że są one niezbędne i bez nich pozycja kraju może się załamać?

Autorka w części poświęconej reformom sformułowała wiele tez, z którymi trudno się zgodzić. „Większość zadań w zakresie przyspieszenia gospodarczego Gorbaczow przedstawił w trakcie pierwszego półrocza swych rządów. Reformatorzy byli zdeterminowani, by przeprowadzić reformy gospodarcze, jednak ogromnym brakiem w podejmowanych działaniach było nieprzedstawianie rozwiązań systemowych, skoncentrowanie się na próbach doskonalenia dotychczasowego systemu zarządzania gospodarką” (s. 80). Jedną rzeczą, że właściwie sama sobie zaprzeczyła, wskazując najpierw na to, że istniały systemowe plany zmian, po czym uznała, że takich rozwiązań w rzeczywistości nie przedstawiano. Drugą sprawą, że dla zmian ekonomicznych najważniejsze znaczenie miało styczniowe plenum KC KPZS z 1987 r., na którym poczyniono rzeczywiście pierwsze poważniejsze kroki prawne. Wśród kluczowych decyzji była ta o zielonym świetle dla budowy systemu ajencyjnego, co stanowiło przekroczenie ideologicznego Rubikonu, bo kwestionowało dogmat o wyższości i niepodzielności własności państwowej.

W innym miejscu autorka tak skomentowała przemiany wewnątrz partii komunistycznej: „w przypadku ZSRR *pieriestrojka* w partii została wprowadzona dopiero wówczas, gdy stało się jasne, że reforma gospodarcza nie przynosi należytych rezultatów” (s. 75). Teza jest zawieszona w powietrzu, brakuje jej osadzenia w szerszej argumentacji. Zaczniemy od tego, że jeżeli nie wiadomo, czym w ogóle *pieriestrojka* była, trudno wskazywać, kiedy została wprowadzona. Biorąc jednak za dobrą monetę ogólne stwierdzenie, że *pieriestrojka* oznacza rządy reformatorów, to przecież Stępień-Kuczyńska napisała, że zmiany personalne wprowadzono już od 1986 r. i że miały one bezprecedensową skalę (s. 66). Aby jednak pogłębić konfuzję, w jednym z dalszych rozdziałów przeczytamy, iż „liczono jeszcze, że przygotowania do XIX konferencji partyjnej [w czerwcu 1988 r.] umocnią partię wokół programu reform, tak się jednak nie stało, konfrontacja polityczna wręcz się zaostrzyła” (s. 165). To stwierdzenie jest wprost kuriozalne, jeżeli zważyć, że XIX konferencja partyjna była świadomie wybranym przez Gorbaczowa sposobem na dokonanie poważnych zmian w kierownictwie, bez potrzeby zwoływania zjazdu partii.

Na poziomie analitycznym zacytowana obserwacja świadczy o zupełnym pogubieniu się Autorki w rzeczywistości sowieckiej tego okresu.

Niestety, tego rodzaju problemów znajdziemy w książce znacznie więcej. Autorka stwierdziła, iż „Gorbaczowowi i reformatorom nie udało się rozwiązać narastających problemów narodowościowych, które na fali jawności w 1987 r. uaktywniały się praktycznie w każdej części ZSRR. Dotyczyły one zwłaszcza republik nadbałtyckich i Kaukazu, ale i narodów dyskryminowanych przez całe dziesięciolecie” (s. 111). Zauważmy jednak dla porządku, że pierwsze poważne zajścia na tle etnicznym zanotowano w Alma-Acie w połowie grudnia 1986 r., gdy etnicznego Kazacha Dinmuchameda Kunajewa na stanowisku partyjnego lidera republiki zastąpił Rosjanin Giennadij Kołbin. To, iż autorka nie połączyła tych spraw, pozwala zrozumieć, dlaczego nie potrafiła również w przejrzysty sposób pokazać fenomenowi skokowego wzrostu dążeń odśrodkowych, datując „proces suwerenizacji republik” dopiero na połowę 1991 r. (s. 198). Tradycyjne powiązania centrum w Moskwie z republikami związkowymi bazowały na pozostawianiu lokalnym przywódcom niemałego marginesu władzy w zamian za lojalność. Gdy Gorbaczow, pod hasłem modernizacyjnych reform wewnętrznych, je zakwestionował, zbuntowała się nie tylko lokalna nomenklatura, ale i jej klienci, którzy zaczęli w wewnętrznych przetargach wykorzystywać kartę nacjonalistyczną. W obliczu tak fundamentalnego braku w narracji Stępień-Kuczyńskiej mniej ważne są już problemy z poprawnym datowaniem tragicznych pogromów Ormian w azerskim Sumgaicie (s. 112).

Zważywszy na to, iż autorka specjalizuje się w stosunkach międzynarodowych, szczególnie zaskakuje dezynwoltura, z jaką zreferowała działania na tym właśnie polu. W planie generalnym zdaje się ona lekceważyć generalny, strategiczny wybór Gorbaczowa, polegający na tym, że „zamknięcie frontów” w polityce międzynarodowej miało pozwolić na tym intensywniejszą modernizację wewnętrzną państwa sowieckiego. Zdumiewa także, mówiąc delikatnie, brak precyzji co do szczegółu. Referując rozmowy Busha z Gorbaczem na Malcie, autorka stwierdziła m.in., że „dyskusja dotyczyła głównie sytuacji w Europie Wschodniej, problemu niemieckiego, kwestii Nikaragui” (s. 126–127). W tym sęk, że dostępne materiały z tych spotkań wskazują, że problemy Europy – zwłaszcza wschodniej – znajdowały się na trzecim planie. Z kolei w odniesieniu do spraw polskich Stępień-Kuczyńska uznała, że „w roku 1990 rozpoczęto aktywne działania dyplomatyczne związane z wyprowadzeniem wojsk radzieckich z terytorium Polski. Mam tu na myśli oświadczenie rządu radzieckiego w sprawie gotowości przeprowadzenia rozmów dotyczących wojsk radzieckich w Polsce (13 lutego 1990 r.)” (s. 151). Autorka ma rację co do faktów, ale nie wspomniała już o tym, że sowiecka propozycja nie została wówczas w ogóle podjęta przez polską dyplomację, o kulisach czego szeroko pisał w swojej ostatniej książce Antoni Dudek¹⁴.

Obrazu, jaki pozostawia ta książka, dopełnia właściwie zignorowanie fenomenu Borysa Jelcyna. Czytelnik książki nie dowie się o gwałtownych konfliktach personalnych, które doprowadziły Gorbaczowa i Jelcyna do zwarcia w 1987 r., a następnie w jaki sposób ich wzajemne ambicje napędzały polityczne wydarzenia w Związku Sowieckim.

¹⁴ A. Dudek, *Od Mazowieckiego do Suchockiej...*, s. 63 i n.

Zważywszy na to, że mowa o biografii, i to jeszcze kładącej nacisk na reformatorskie działania Gorbaczowa, pozostaje to dla mnie rzeczą niewytłumaczalną.

Puentując swoją książkę, autorka odwołała się do opinii Gorbaczowa, że „w ówczesnym [tj. w połowie lat osiemdziesiątych] ZSRS nie było alternatywy dla przebudowy” (s. 213). To dość paradoksalne, że nie powiązała tej oceny z hasłem Margaret Thatcher *there is no alternative*, analizowanym przez rzeszę historyków neoliberalizmu, by wspomnieć nowatorskie prace Philippa Thera¹⁵. Refleksja tego rodzaju wydaje się tym istotniejsza, że wiele badań, na czele choćby z nagradzaną książką Johannya Bockmana¹⁶, wskazuje, iż sprawne funkcjonowanie rynkowego socjalizmu uważano w końcu lat osiemdziesiątych za rzecz absolutnie możliwą, a w dalszej perspektywie, kto wie, być może alternatywę dla porządku neoliberalnego. Można przyjąć, że takich problemów o globalnej skali, jak wspomniane w powyższym akapicie, autorka nie zauważyła, dając pierwszeństwo perspektywie wewnątrzsowieckiej. W tym sęk, że również perspektywa wewnątrzsowiecka jest pełna uproszczeń i błędów rzeczowych, co stawia pod znakiem zapytania wartość recenzowanej publikacji.

Na koniec pozostaje mi wskazać na jeszcze jedną ważną, ale i prawdziwie zdumiewającą okoliczność. Wstęp do książki opatrzony jest gwiazdką odsyłającą – jak można sądzić – do informacji zawartej w przypisie. W wersji elektronicznej książki przypis ten brzmi: „w książce wykorzystano obszernie fragmenty z publikacji autorki pt. *Michaił Gorbaczow a idea i praktyka pieriestrojki*, Łódź 2016”. Takiej informacji próżno jednak szukać w drukowanej wersji książki. Czy to błąd w druku? Być może. Jednocześnie wypada przyznać, że tego rodzaju błąd w druku pozwala ukryć godną pożałowania praktykę przedstawiania raz opublikowanej książki w nowym opakowaniu formalnym.

Trudno bowiem nie dostrzec, że skala zapożyczeń pomiędzy recenzowaną przeze mnie książką *Gorbaczow. Pieriestrojka i rozpad imperium* a książką *Michaił Gorbaczow a idea i praktyka pieriestrojki* jest bardzo poważna. Ukażmy to na przykładzie wniosków wysuwanych przez Stępień-Kuczyńską. „Zaplanowana przez Gorbaczowa na 20–30 lat *pieriestrojka* była ogromnym programem, lecz w ówczesnych warunkach okazała się projektem nierealistycznym” (s. 211) – stwierdziła w podsumowaniu recenzowanej pozycji. Zacytowana myśl nie jest nowa, cztery lata wcześniej autorka napisała bowiem: „Zaplanowana przez Gorbaczowa na 20–30 lat *pieriestrojka* była ogromnym programem, lecz w ówczesnych warunkach okazała się nierealistyczna”¹⁷. Dalsze wnioski ze stron 211–213 pokrywają się jota w jotę z tymi z 2016 r.¹⁸, natomiast na kolejnych stronach, aż do końca, próżno szukać myśli nowych, świeżych, które uzasadniałyby napisanie przez Stępień-Kuczyńską kolejnej książki o Gorbaczowie i jego działalności politycznej. Najpoważniejszą różnicą wydaje się przede wszystkim wyraźne ograniczenie liczby przypisów bibliograficznych w porównaniu do książki z 2016 r.

¹⁵ Ph. Ther, *Nowy ład na Starym Kontynencie. Historia neoliberalnej Europy*, tłum. U. Szymanderska, S. Lipnicki, M. Janssen, Warszawa 2015; Ph. Ther, *Inny koniec historii. O wielkiej transformacji*, tłum. A. Wziątek, Poznań 2020.

¹⁶ J. Bockman, *Markets in the Name of Socialism. The Left-Wing Origins of Neoliberalism*, Stanford 2011.

¹⁷ A. Stępień-Kuczyńska, *Michaił Gorbaczow a idea i praktyka pieriestrojki*, Łódź 2016, s. 387.

¹⁸ *Ibidem*, s. 387–389.

Podsumowując całość obserwacji i wniosków płynących z lektury recenzowanej książki, naprawdę wypada żałować, że doszło do jej publikacji. Nie wnosi ona niczego odkrywczego do wiedzy na temat tytułowego bohatera, nie prezentuje nowych źródeł, nie podejmuje polemiki z istniejącą literaturą. Nie znajdują także żadnego usprawiedliwienia dla skali uproszczeń, a jednocześnie chaosu i rzeczowych błędów, jakie można znaleźć w książce *Gorbaczow. Pieriestrojka i rozpad imperium*. Jako publikacja naukowa jest to porażka nie tylko autorki, lecz także recenzentów i wydawnictwa, którzy dopuścili książkę do obiegu naukowego. Nie tylko znajduje się ona na niskim poziomie naukowym, lecz także budzi wątpliwości z etycznego punktu widzenia, stanowiąc w ogromnym stopniu powielenie badań przedstawionych w 2016 r.

Michał Przeperski

Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk
Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej
ORCID: 0000-0003-2712-5711

MICHAŁ PRZEPERSKI – dr historii, pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku oraz Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk. Specjalizuje się w dziejach Europy Środkowej w XX w., historii dziennikarstwa i badaniach nad transformacją ustrojową. Autor m.in. książek: *Gorące lata trzydzieste. Wydarzenia, które wstrząsnęły Rzeczpospolitą* (Warszawa 2014), *Nieznosny ciężar braterstwa. Konflikty polsko-czeskie w XX wieku* (Kraków 2016) i *Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna* (Warszawa 2021). Laureat Nagrody „Nowych Książek” dla najlepszej książki roku (2017), drugiej nagrody w VII edycji Konkursu im. Inki Brodzkiej-Wald na najlepsze prace doktorskie z dziedziny humanistyki (2019), Silas Palmer Research Fellow w Stanford University (2015), laureat Stypendium im. Krystyny Kersten (2015), stypendysta Funduszu Wyszehradzkiego w Open Society Archives w Budapeszcie (2019).

MICHAŁ PRZEPERSKI – is a doctor of history as well as an employee of the Branch Historical Research Office of the Institute of National Remembrance in Gdańsk and the Historical Institute of the Polish Academy of Sciences. He specializes in the history of Central Europe in the twentieth century, the history of journalism, and research on political transitions. His publications include: *Gorące lata trzydzieste. Wydarzenia, które wstrząsnęły Rzeczpospolitą* (“The Hot 1930s: Events That Shook the Polish Republic”, Warsaw, 2014) and *Nieznosny ciężar braterstwa. Konflikty polsko-czeskie w XX wieku* (“The Unbearable Lightness of Brotherhood: Polish-Czech Conflicts in the Twentieth Century”, Cracow, 2016). He is a recipient of the “New Books” Award for the best book of the year (2017) and the second prize in the Seventh Annual Inka Brodzicka-Wald Contest for the best doctoral dissertation in the humanities (2019). Dr. Przeperski was a Silas Palmer Research Fellow at Stanford University (2015), a recipient of the Krystyna Kersten Stipend (2015), and a fellow of the Visegrad Fund in the Open Society Archives in Budapest (2019).